

НАШІ ЮВІЛЯРИ

ВЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ, НАСТАВНИК (ДО 80-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В.П. ШЕВЧУКА)

Виповнюється 80 років з дня народження Шевчука Василя Петровича – доктора історичних наук, професора, Заслуженого працівника вищої школи України.

Народився Василь Петрович 31 січня 1933 р. в селі Гурівці Козятинського району Вінницької області в сім'ї колишніх селян-хліборобів, яких радянська влада на той час уже залучила до колгоспу. У селі працювала тільки семирічна школа. Після її закінчення здібний юнак продовжив навчання у Глухівецькій середній школі, яка знаходилася за п'ять кілометрів від рідного села. Під час канікул працював у місцевому колгоспі, допомагав матері по господарству. А допомога конче була потрібна, бо в сім'ї були ще брат Микола та сестра Галина, а батько загинув на фронті Великої Вітчизняної війни.

Після успішного закінчення середньої школи життя повело молодого хлопця шляхами знань та випробувань. Непогано знав фізику й хімію, але обрав для навчання історичний факультет Вінницького педагогічного інституту імені М. Островського, до якого вступив у 1951 р. Поряд із засвоєнням навчальних дисциплін, робив перші кроки в наукових пошуках. Цьому сприяли викладачі факультету, зокрема доцент, кандидат історичних наук Іван Афанасієвич Пшук. Завдяки його підтримці та настановам В.П. Шевчук вперше звернувся до архівних джерел і написав роботу «Селянський рух на Поділлі в другій половині XIX століття», яка зайняла перше місце в загальноінститутському конкурсі студентських робіт. Педагогічний інститут закінчив з відзнакою, а вчена рада присвоїла кваліфікацію історика і рекомендувала до аспірантури.

Свій шлях педагога В.П.Шевчук розпочав у Сестренівській середній школі, що на Вінниччині, де після закінчення інституту працював вчителем історії. Саме в цьому селі, як з'ясувалося в умовах незалежної України, був священником Оноп'єнко, дід Михайла Грушевського, за участі якого була побудована церковна школа, що зазнала зруйнування, а за радянських часів спорудили нову. В.П.Шевчук впродовж 1955-1958 рр. служив у лавах Військово-Морського Флоту СРСР. Поряд з виконаннями службових обов'язків, був позаштатним кореспондентом газети «Страж Балтики», друкуючи в ній матеріали про життя та військову службу рядових моряків та морських льотчиків. Після демобілізації працював лаборантом, асистентом кафедри марксизму-ленінізму Вінницького медичного інституту.

У 1960 р., зі вступом до аспірантури історичного факультету Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка, розпочалася серйозна робота майбутнього вченого. Навчався на кафедрі, яку очолював професор О.А. Бородин. Разом із завідувачем кафедри багато уваги навчанню аспірантів приділяли

професори І.І. Шевченко, Й.Д. Ремезовський, М.М. Матвійчук, Б.І. Стеля та інші викладачі. Колектив кафедри мав великий досвід підготовки науково-педагогічних працівників. Мабуть, це посприяло тому, що аспірант В.Шевчук своєчасно підготував і захистив кандидатську дисертацію, присвячену партійному керівництву трудовою активністю робітничого класу гірничорудної промисловості України. По завершенню навчання в аспірантурі, 1963 р. отримав пропозицію працювати в Київському державному університеті на посаді асистента кафедри історії КПРС. Саме на цій кафедрі пройшов шлях асистента, старшого викладача, доцента, професора. У 1975 р. захистив докторську дисертацію на тему «Діяльність Компартії по розвитку творчої активності робітничого класу (1961-1970 рр.)». З 1979 р. – завідувач кафедри історії КПРС, згодом кафедри політичної історії для гуманітарних факультетів.

У своїй діяльності В.П. Шевчук значні зусилля зосереджував на вдосконаленні навчального процесу та підготовці науково-педагогічних працівників для вищої школи України. Тільки в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка значно поповнено науково-педагогічний склад кандидатами наук, які в свій час під науковим керівництвом Василя Петровича писали дисертації. Серед них доценти М.М. Хоменко, В.А. Самохвалов, О.П. Гончаров, В.П. Капелюшний. Окремі кандидати і доктори наук, підготовлені на історичному факультеті університету з безпосередньою участю ювіляра, очолювали або ж очолюють кафедри, факультети та навчальні заклади. В їх числі В.П. Коцур – ректор Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, Ю.М. Мальчин – ректор Київського муніципального університету, П.В. Киридон – проректор Полтавського педагогічного університету імені Короленка, П.С. Пацерківський – декан юридичного факультету Чернівецького державного університету. О.Д. Горбул – завідувач кафедри українознавства Київського технологічного університету, М.Г.Тараненко – завідувач кафедри історії України Київського міського педагогічного університету. Під науковим керівництвом Василя Петровича захистили кандидатські дисертації також Л.М.Новохатько, В.Ю.Васильєв та ін. За весь період плідної наукової та викладацької діяльності В.П. Шевчук підготував понад 50 кандидатів наук, надав наукову консультацію здобувачам наукових ступенів доктора історичних наук, які працювали або ж працюють переважно у вищих навчальних закладах України. У ставленні до аспірантів і здобувачів у професора поєднуються висока вимогливість з широкою демократичністю та доброзичливістю. Понад 10 років був головою спецради по захисту кандидатських та докторських дисертацій у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, входив до редколегії наукових журналів та збірників. У вересні 1984 р. В.П. Шевчуку присвоєно звання Заслуженого працівника вищої школи Української РСР. Він також нагороджений орденом Дружби народів.

Плідну науково-педагогічну роботу В.П. Шевчук поєднував з вагомою громадською роботою. Він обирався секретарем комітету комсомолу університету. Як позаштатний лектор товариства «Знання» та відділу ЦК Компартії України виступав з лекціями на суспільно-політичну тематику перед різними верствами населення республіки. Впродовж 1976-1983 рр. працював секретарем парткому університету, обирався кандидатом в члени ЦК Компартії України та депутатом Київської міської ради народних депутатів. Виконуючи свої обов'язки, Василь Петрович турбувався про авторитет університету, його науково-педагогічне зростання, розширення матеріальної бази, будівництво житла для викладачів та гуртожитків для студентів. Входив до складу комісії Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР, яка займалася координацією наукової діяльності вузів країни. За рішенням Президії Комітету по Державних преміях

України в галузі науки і техніки, у 1993 р. входив до складу секції суспільних наук.

Поряд із плідною науковою роботою та активною громадською діяльністю, В.П. Шевчук завжди залишався вірним високому покликанню викладача. У різний час професор читав лекції з історії для студентів і викладачів Лейпцігського університету (НДР), університету Санта Клара (Куба). Разом із педагогічною та науковою роботою в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка В.П. Шевчук брав активну участь у підготовці істориків у Київському славістичному університеті. В останні роки він працює професором кафедри історії Національної академії оборони України.

В.П. Шевчук робить посильний внесок у розвиток історичного факультету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди». Зокрема, для студентів та магістрів факультету читає спецкурси, присвячені історії виникнення та розвитку української державності, становленню та діяльності українських політичних партій, розвитку правозахисного руху в Україні. Під його науковим керівництвом викладачі та аспіранти університету Н.Г. Красножон, О.М. Сергійчук, В.М. Вовк, Ю.В. Бобровнік захистили кандидатські дисертації. В.П. Шевчук є членом редколегії фахового наукового збірника історії, здійснює наукове керівництво аспірантами та магістрантами. Надає значну допомогу в атестації наукових та науково-педагогічних кадрів. Він також є постійним членом спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських та докторських дисертацій з історії України та історії науки і техніки Переяслав-Хмельницького ДПУ.

Перечитуючи сторінки посібників з історії, монографії, наукові статті, методичні розробки, огляди та рецензії, автором яких є професор В.П. Шевчук, переконаєшся в цілеспрямованості дослідника і педагога, його одержимості історією рідного народу. При цьому доречно зазначити, що автор, як і переважна більшість вчених, які працювали в умовах тоталітарної влади, перебував у полоні тогочасних догм, його лекції та праці зазнавали тотального контролю, пильно контролювалася робота науковця в архівах. Тогочасна суспільна атмосфера сковувала ініціативу вчених, гальмувала їх здібності та наукові задуми. Зрозуміло, що тогочасна обстановка зробила негативний відбиток і на творчих можливостях Василя Петровича. Однак, його праці завжди відзначалися творчим пошуком і науковим підходом до висвітлюваних подій.

Особливо відчутно стали розкриватися здібності дослідника і педагога в роки незалежності України, коли почала переосмислюватися українська історія, створилися умови об'єктивно розібратися у складних проблемах історичного процесу. Саме у ці роки дослідник активізував свої зусилля на підготовку навчальних посібників з історії України, української державності, з'явилися його праці, присвячені виникненню та діяльності українських політичних партій, соборності українських земель, історії робітничого класу України. За безпосередньою участю вченого підготовлено наступні праці: «Історія української державності. Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України»; «Історія України. Від стародавньої історії до 1917 р.: Навчальний посібник для слухачів Київського військового гуманітарного інституту Національної Академії оборони України»; «Історія України: 1917-2001 рр. Навчальний посібник для слухачів Київського військового гуманітарного інституту Національної Академії оборони України»; «Історія України: Навчальний посібник для 11 класу середньої загальноосвітньої школи»; «Соборність України. На шляху до об'єднання та утвердження української державності» та інші. Ці праці на високому науковому рівні висвітлюють і обґрунтовують нову концепцію історії України, а тому є вагомим внеском у сучасний доробок науково-методичної літератури.

В умовах незалежної України стали формуватися вітчизняні військові

навчальні заклади. Як досвідченого науковця та педагога Василя Петровича запросили на роботу у Військовий гуманітарний інститут, який з часом увійшов до складу Національної академії оборони України. Для слухачів вищого військового навчального закладу України він читав курс з історії української державності та історії створення та функціонування українських військових формувань. У квітні 2010 р. Національна академія оборони була перетворена в Національний університет оборони України. Невдовзі В.П. Шевчука було затверджено головою спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських дисертацій з військової історії, редактором наукового збірника «Воєнно-історичний вісник» та членом редколегії «Труди університету».

Науковець зосередився на дослідженні та висвітленні актуальних питань української військової історії, підготовці наукових та науково-педагогічних кадрів. Під його науковим керівництвом п'ять офіцерів захистили кандидатські дисертації. Наукові праці професора присвячені вивченню нормативно-правової бази створення Збройних сил України, поверненню на Батьківщину українців – військових офіцерів, у зв'язку з розпадом Радянської армії. У своїх працях звернувся до висвітлення участі підрозділів Збройних сил України у міжнародній миротворчій діяльності. Василь Петрович є одним із авторів підручника «Інформаційно-комунікативні технології в гуманітарній сфері Збройних Сил України», призначеного для студентів та курсантів вищих навчальних закладів. Він є рецензентом ряду важливих наукових та навчальних видань з військової історії.

На завершення, бажаємо вченому, педагогу, наставнику Василю Петровичу міцного здоров'я, наснаги та реалізації нових творчих задумів.

*В.П. Коцур, доктор історичних наук,
професор, дійсний член НАПН України
Ю.В. Бобровнік, кандидат історичних наук*

Одержано 05.11.2012